

Kaupunginmuseon lausunto Länsi-Herttoniemen suojelu ja täydennysrakentaminen, asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Helsingin kaupungin asemakaavoituspalvelu on pyytänyt kaupunginmuseolta lausuntoa Länsi-Herttoniemen suojelu ja täydennysrakentaminen, asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Museo tarkastelee hanketta kulttuuriympäristön ja maiseman sekä arkeologian vaalimisen näkökulmasta ja lausuu kantanaan seuraavaa.

Asemakaava ja asemakaavan muutos koskee Länsi-Herttoniemen asuinalueita Herttoniemen ja Siilitien metroasemien välissä, pientaloalue ja kirkon tontti pois lukien. Tavoitteena on ajantasaistaa alueen vanhentuneet asemakaavat vastaamaan nykytilannetta ja -tavoitteita. Samalla tutkitaan olemassa olevien rakennusten ja puistojen suojelemista rakennusperinnön ja kulttuuriympäristön suojelemiseksi.

Tavoitteena on mahdollistaa alueelle täydennysrakentamista, joka huomioi Länsi-Herttoniemen kulttuuriympäristön arvot. Täydennysrakentamisen paikkoja etsitään viheralueiden reunoilta siten, että uusi rakentaminen tukeutuu olemassa olevaan katuverkkoon ja uuden rakentamisen edellyttämä pysäköinti sijoittuu tonteille. Rakentaminen painottuu erityisesti metroasemien läheisyyteen. Olemassa oleville tonteille voidaan tutkia lisärakentamista tontinhaltijoiden niin toivoessa. Uudisrakentamisen on tarkoitus noudattaa mittakaavaltaan ja ilmeeltään länsiherttoniemeläistä henkeä. Portimonpolun muuntamon sijaintia tutkitaan osana täydennysrakentamisen suunnitelmia.

Kaavaratkaisussa on erityisesti pyritty ratkaisemaan se, että täydennysrakentaminen toteutetaan Länsi-Herttoniemen kulttuuriympäristöön ja kaupunkikuvaan sopivalla tavalla ja että alueen suoje-luarvot saadaan turvattua ajantasaisilla suojelumerkinnöillä. Uutta asuntokerrosalaa on noin 25 000 k-m². Asukasmäärän lisäys on noin 625 henkeä.

Helsingin kaupunginmuseon lausunto

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Kaavatyön pohjaksi laadittiin Länsi-Herttoniemen arvot, ominaispiirteet ja kehittämisperiaatteet-selvitys. Selvityksessä kartoitettiin alueen rakennukset pihaympäristöineen, katu ympäristöt sekä puistot ja laajemmat viheralueet sekä annettiin suojelusuosituksia asemakaavan laadintaa varten.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL 17401					0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI kaupunginmuseo@hel.fi	<a href="http://www.hel.fi/helsinginkaupungl
nmuseo/">http://www.hel.fi/helsinginkaupungl nmuseo/				

Selvitystyössä vahvistui entisestään käsitys, että Länsi-Herttoniemen kaupunkirakenne, puistot ja luonnonympäristö muodostavat poikkeuksellisen hyvin säilyneen ja merkittävän jälleenrakennuskauden asuntoaluekokonaisuuden.

Kaava-aineiston liitteenä olevassa kaavaluonnoksessa laajimmat täydennysrakentamiskaavat on onnistuneesti kyetty sijoittamaan alueille, joiden ympäristö kestää jonkin verran uudisrakentamista. Valitettavasti täydennysrakentamiskaavat eivät kaikilta osin seuraa selvityksen suosituksia. Suositusten vastaisia ovat Hiihtomäenpuistoon sijoittuva kortteli 43297, Mäyrätien puistometsään rakentamiselle osoitettu tontti korttelissa 43135, sekä Kettupuistoon sijoitetut rivitalot (korttelit 43112 ja 43298). Kaikki kohteet kuuluvat selvityksessä asemakaava- ja puistohistoriallisesti arvokkaisiin säilytettäviin puistoihin ja puistojen muodostamaan verkostoon.

Lisäksi Kettupuistoon sijoitetut uudet korttelit kuuluvat Länsi-Herttoniemen pientaloalueen valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Esitetyt rivitalot sijoittuvat rinteeseen, joka luultavasti tulee vaatimaan voimakasta kalliilouhintaa, joka on lähtökohtaisesti ristiriitaista alueen kulttuuriympäristöarvoille.

Otaen huomioon, että lukuisien puistoalueiden osoittaminen oli Herttoniemen asemakaavasunnittelussa keskeinen alueen kaupunkirakennetta jäsentävä periaate, on edellä eriteltyjen korttelien vaikutus Länsi-Herttoniemen kulttuuriympäristöllisiin arvoihin ja ominaispiirteisiin huomattava. Kun lisäksi huomioidaan että näille kortteleille on sijoitettu ainoastaan alle viidesosa uudesta asuinkerrosalasta, voidaan todeta että minimaalisella rakentamisella on saatu maksimaaliset haittavaikutukset alueen kulttuuriympäristökokonaisuudelle. Suhteuttaen toimenpiteen haitallisia vaikutuksia alueen ominaispiirteille, esittää kaupunginmuseo tämän johdosta korttelien 43297, 43135, 43112 ja 43298 poistamista kaavaluonnoskartasta.

Kaavaratkaisussa on osoitettu sr-1- ja sr-2-merkinnöin rakennukset, jotka ovat rakennustaiteellisesti, historiallisesti tai kaupunkikuvallisesti erityisen arvokkaita tai arvokkaita suojeltavia rakennuksia. Sr-1-rakennuksissa suojelu koskee rakennuksen alkuperäisiä tai niihin verrattavia rakenteita, rakennusosia ja arvokkaita sisätiloja. Sr-2-rakennuksissa suojelu koskee rakennuksen julkisivuja ja vesikattoa sekä sen julkisia sisätiloja. Suojelukohteet ja merkinnät ovat pääsääntöisesti kaupunginmuseon näkemyksen mukaisia. Poikkeuksena on Osmo Siparin suunnittelemat Hiihtäjätien tornitalot, joille on kaavassa osoitettu sr-2 merkintä.

Postiosoite

PL 17401

Käyntiosoite00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginmuseo@hel.fi**Puhelin**<http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmuseo/>**Faksi****Tilinumero****Y-tunnus**

0201256-6

Hiihtäjätien tornitalot muodostavat vaikuttavan maamerkin ja esimerkin uuden talotyypin ja kaavallisen ratkaisun soveltamisesta kalliomaastoon, sijainnin kaikkia mahdollisuuksia hyödyntäen. Tornitalot muodostavat Arava-ohjatun asuntosuunnittelun kärkikohteen, aikakauden suurmitta-kaavaisten kohteiden joukossa, ja on jälleenrakennuskauden olosuhteissa poikkeuksellisella huolellisuudella suunniteltu ja rakennettu kohde. Rakennuksen arkkitehtuuri kasvaa sisältä ulospäin, ja jonka asuntosuunnittelussa toteutuivat täysin uudenlaiset mallit ns. virtaavasta sisätilasta. Lisäksi asunnot ovat tilallisesti poikkeuksellisen elävästi suunniteltuja. Näkymät avautuvat ilmansuuntien mukaan, mikä on tuottanut elävän, polveutuvan massoitellun. Uusi asutokonsepti näkyy rakennusten massoitellussa ja kaupunkikuvassa. Tästä näkökulmasta kohde on kokonaisuus, jossa asunnot ja arkkitehtuuri luovat synteesin. Näillä perusteluilla museo esittää kohteelle sr-1 merkintää.

Tämän lisäksi museo esittää viheraluumerkintöille ja -määräyksille tarkennuksia. Kettupuistolle ja eteläiselle Portimopuistolle tulee osoittaa VP/s -merkintä. Lisäksi VP/s -määräystä tulee tarkentaa kaikkien puistojen osalta muotoon; ”Puisto, joka on kaupunkikuvallisesti, maisemallisesti, kulttuuri- tai puistohistoriallisesti arvokas. Puistoalue, jolla ympäristö, puusto ja avokalliot, puiston viheryhteydet ympäröiviin kortteleihin sekä puistojen halki kulkeva kävely- ja pyöräilyliikenteen verkosto säilytetään. Puistojen mahdollista toiminnallisuutta kehitettäessä tehdään se puiston alkuperäisen toteutuksen, esimerkiksi alkuperäisten puistosuunnitelmien periaatteita soveltaen”.

Mäenlaskijanpuisto on osoitettava VL/s-merkinnällä. Lisäksi VL/s -määräystä tulee tarkentaa kaikkien lähivirkistysalueiden osalta muotoon; ”Lähivirkistysalue, joka on kaupunkikuvallisesti, maisemallisesti, kulttuuri- tai puistohistoriallisesti arvokas. Lähivirkistysalue, jolla ympäristö, puusto ja avokalliot, alueen viheryhteydet ympäröiviin kortteleihin sekä alueen halki kulkeva kävely- ja pyöräilyliikenteen verkosto säilytetään. Lähivirkistysalueen mahdollista toiminnallisuutta kehitettäessä tehdään se alueen alkuperäisen toteutuksen periaatteita soveltaen”.

Arkeologia

Kaava-alueen arkeologista kulttuuriperintöä on tuotu esiin hankkeen suunnitelmissa ja asiakirjoissa. Länsi-Herttoniemen suojelu- ja täydennysrakentaminen asemakaavan muutosalueelta tunnetaan entuudestaan kaksi kiinteää muinaisjäännöstä, jotka ovat muinaismuistolain (295/1963) suojelomia. Toinen kohteista sijaitsee Siilintien metroaseman pohjoispuolisen paikoitusalueen laidalla ja merkitty sm-merkinnällä (suojeltu muinaisjäännös) kaavaluonnoskarttaan. Koilliseen laskevassa rinneessä on katkelma historiallisesta kivetystä tiestä, *Siilitie, muinaisjäännösrekisteritunnus*

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL 17401					0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI kaupunginmuseo@hel.fi	http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmuseo/				

1000030655. Tie on kulkenut Herttoniemen kartanolta jatkuen Suurelle rantatielle Malmin suuntaan. Tie näkyy 1700-luvun kartoissa ja on siten peräisin ainakin 1600-luvulta.

Siilitien metroaseman viereen nykyisen pysäköintialueen paikalle on osoitettu uusi korttelialue, jonka kaavamääräys on AL (Asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue). Kortteliin on suunniteltu L-muotoista nelikerroksista rakennusta rakennusmassan painottuessa korttelin pohjois- ja itälaidoille. Korttelin etelälaidalla maankäyttömerkintä on osin päällekkäinen muinaisjäännösrajoituksen sm-merkinnän kanssa. Muinaisjäännösalueelle ei tulisi ohjata muuttuvaa maankäyttöä. Asemakaavan muutoksen jatkosuunnittelussa tulee korttelin etelälaidan sijaintia muuttaa siten, että maankäyttö ei uhkaa kohteen säilymistä ja huomioida myös, että rinteessä sijaitseva tielinjan pennger on nykyään tuettu tukimuurilla pysäköintialueen suuntaan.

Toinen alueen arkeologisista kohteista sijaitsee alueen länsi-/lounaisosassa puistoalueella, joka tulee myös suunnitelmien perusteella säilymään puistona. Kyseessä on ensimmäisen maailmansodan aikainen luolakohde, *Luola G21 (Länsi-Herttoniemi) muinaisjäännösrekisteritunnus 1000013933*, joka sijaitsee ulkoilureitin itälaidalla. Kohde on merkitty kaavaluonnokseen sm-merkinnällä.

Asemakaavan muutosalueelta tunnetaan entuudestaan löytöpaikka *Mäyrätie, muinaisjäännösrekisteritunnus 1000005700*. Mäyrätie 2 tontilta on 1950-luvun rakennustöissä löydetty irtaimena löytönä kivikautinen kourutaltta (KM 13843), Suunniteltu muuttuvan maankäytön alue Mäenlaskijantien ja Oravapuiston ympäristössä on korkeustasoltaan sellaista, että kivikautisen toiminnan jälkien löytyminen on epätodennäköistä.

Kaava-alueella sijaitsee joitakin käytössä olevia ulkoilureittejä tai katuja, joiden linjaukset ovat mahdollisesti olleet olemassa jo 1700-luvun puolessavälissä tai mahdollisesti aiemminkin. Toinen näistä on Mäenlaskijantien kaakko-luode-suuntainen osuus, joka jatkuu ulkoilureittinä luoteeseen lähivirkistysalueelle ja em. ensimmäisen maailmansodan aikaiselle luolan suuntaan.

Toinen nykykäytössäkin oleva 1700-luvulle takautuva tielinja kulkee Majavatien ja Hiihtomäentien risteyksen pohjoispuolelta pohjoisen suuntaan ja laskee metsärinteessä kohti merenrantaa. Tie on kulkenut aikanaan Herttoniemen kartanolta kohti Brakvikin torppaa (*Brakvik Länsi-Herttoniemi, muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001688*).

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL 17401					0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI kaupunginmuseo@hel.fi	http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmuseo/				

Nykykäytössä olevat vanhat tiet eivät ole kiinteitä muinaisjäännöksiä, mutta hyvin säilyneet merkittävien reittien linjaukset voidaan suojella esimerkiksi muina kulttuuriperintökohteina. Historiallisten teiden tutkimustilanne Helsingissä on puutteellinen ja vanhojen tielinjausten selvitystyö, arvotusten pohtiminen sekä mahdollinen kaavaan merkitseminen olisi tarpeen ja ajankohtaista myös tämän kaavahankkeen näkökulmasta. Edellä mainitut kaksi mahdollista tiekohdetta eivät ole muuttuvan maankäytön alueella, joten ne tulevat kaavaluonnoskartan perusteella säilymään.

Sari Saresto
Kulttuuriympäristöpäällikkö

Juha Vuorinen
Tutkija